

Mites fundacionals, 2

Compatible amb el mite arabòfil, hi ha falla de la mediterraneïtat: la reinvençió d'una imaginària cultura mediterrània que reuniria en un espai comú l'orient i l'occident, el nord d'Àfrica i el sud d'Europa, els grecs i els àrabs, marcant l'oposició i la distància respecte al bloc central de la cultura europea. No se sap, ni es pot saber, què vol dir ara mateix ser *mediterrani*, què tenen en comú un turc i un català, un provençal i un egipci, però tant se val: la narració inclou la idea d'una comunitat cultural antiga i preservada, d'una continuïtat temporal i espacial i unes altres suposades realitats que existeixen només en la imaginació de qui les elabora i les projecta. Dir "som mediterranis" no té cap contingut definible, però ha arribat a semblar que ho defineix i ho explica tot: som diferents dels altres europeus, som alegres, oberts, lluminosos, sabem gaudir de la vida, i ens agrada la festa, el soroll i la pólvora. La banalitat dels tòpics no ha impedit que es combinen fins a formar una narració ben eficaç. Coherent, això sí, amb la idea i la imatge de la barreja feliç, la "graciosa mixtura" que, segons l'ideòleg Ombuena, franquista i anticatalà, era el caràcter particular dels valencians: des dels orígens, doncs, som una mica de tot, una barreja acumulada, sense un factor o element majoritari que ens podria identificar o definir (excepte l'espanyolitat feliçment compartida, no cal dir-ho), és a dir, que ser valencià no és ser res en concret, i això ja ve des dels orígens. En qualsevol cas, la falla de la continuïtat ancestral ha tingut una difusió considerable. Segons aquest relat, els valencians procedim en línia recta d'un poble autòcton i originari, els ibers, que successivament, i superficialment, es romanitza, s'islamitza o es cristianitza, però que continua sent essencialment el mateix. L'afirmació substancial és que a pesar de les conquestes, invasions, i barreges, des de temps immemorial, hem estat sempre el mateix poble, amb la mateixa cultura, i fins i tot amb la mateixa llengua. Recordem, a tall d'exemple grotesc, la difusió que va tindre aquella falsificació barroera d'unes inscripcions, suposadament del segle VIII, segons

Joan Francesc Mira

les quals a Xàtiva, en temps no sé si encara visigòtics, ja hi havia una escola episcopal "de valencià".

La devaluació de la conquesta cristiana medieval, la minimització del component català, i fins i tot la reducció

de la figura de Jaume I formen part indissoluble d'aquesta narració. A pesar de la qual la personalitat fundacional del rei Jaume ha mantingut un paper impossible de substituir, a cavall entre la història i la llegenda. Una certa memòria general i difusa, almenys entre la gent amb una mica d'instrucció escolar, va ser reforçada a partir del segle XIX per la historiografia oficial, per l'ideari de la Renaixença, i per commemoracions i homenatges, monuments, noms de carrers i de places i carrers, dedicats al monarca fundador, que han tingut una eficàcia indubtable i extensa. Jaume I era majestuós, victoriós, paternal, i és l'heroi insubstituïble d'una narració difícilment compatible amb el mite de la continuïtat. Perquè, en definitiva, i si en una narració els valencians venim dels conquistadors, en l'altra procedim dels conquistats (no hi fa res que, en la realitat, els conquistats foren musulmans arabòfons, primer marginats i finalment expulsats). Simptomàticament, en el relat oficial que té com a protagonista el rei Jaume, la seua figura queda alhora exaltada i aïllada: és ell només, i no els *pares fundadors* que el segueixen, qui monopolitza aquesta història. El rei és conquistador, pare i legislador, etcètera, però el context de la formació d'un país nou amb una gent nova, i qui era aquesta gent, queda del tot amagat o ignorat en l'imaginari popular. Dubte, per tant, que abans de l'establiment del 9 d'octubre com a festa oficial de la comunitat autònoma –abans país, abans regió, abans regne–, hi haguera una visió popular compartida del significat històric de la data. I ara mateix, per a la major part de la població, és el "dia de la Comunitat", més que la data que representa la fundació del seu país. Però la història real, en aquest cas, és més potent que la seua pròpia força com a mite. Més que els tedèums, que els castells de foc i que les desfilades pseudo-històriques d'un vuitè centenari.

“El rei és conquistador, pare i legislador, etcètera, però el context de la formació d'un país nou amb una gent nova, i qui era aquesta gent, queda del tot amagat o ignorat en l'imaginari popular”